

Sønder Brarup Danske Børnehaven

**Virksomheds – og læreplan
2015 / 2016**

Indholdsfortegnelse

1. Virksomhedsplan	3
a. Velkommen til Sønder Brarup Danske Børnehave ...	3
b. Fakta om børnehaven.....	4
c. Det daglige pædagogiske arbejde	6
d. Klageprocedyr	8
e. Børnemiljø	10
f. Børn med særlig behov	11
g. Kostpolitik	12
h. Personalesamarbejde.....	14
i. Forældresamarbejde.....	15
g. Traditioner	16
2. Læreplanen	18
a. Målsætninger	18
1) Barnets alsidige udvikling	21
2) Sociale kompetencer.....	23
3) Sproglig udvikling	24
4) Krop og bevægelse /	25
barnets sansemotoriske udvikling	25
5) Naturen og naturvidenskab	26
6) Kulturelle udtryksformer og værdier	27
b. Fokuspunkter for 2013 og 2014.....	29
c. Dokumentationer	30
3. Litteraturliste	32

1. Virksomhedsplan

a. Velkommen til Sønder Brarup Danske Børnehave

Denne virksomhedsplan skal give en oversigt over det pædagogiske arbejde i vores institution.

En livslang læring er et centralt grundlag for fremtiden i vores samfund, og derfor er den tidlige læring basis for senere læring. Her har vi som institution sammen med familien en vigtig og grundlæggende opgave. Vi er fælles om denne tidlige læring og danner dermed et godt grundlag til fremtidige udfordringer.

I loven fra "Ministerium für Bildung und Frauen" har man udgivet "Leitlinien zum Bildungsauftrag von Kindertageseinrichtungen"¹ fra 2004 og der er nu stillet krav om at skrive læreplaner i daginstitutionerne og dokumentere arbejdet med målet læring. Dansk Skoleforening for Sydslesvig² har udarbejdet en overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner som vi følger som retningslinje i vores daglige pædagogiske arbejde.

Desuden er det et krav af Dansk Skoleforeningen for Sydslesvig, at vi som børnehave arbejder med TRAS "tidlig registrering af sprogudvikling" for at følge barnets individuelle sproglige udvikling.

Den 1.1.2012 trådte den nye "Bundeskinderschutzgesetz"³ i kraft. Loven skal være med til at forbedre børneforsorgen og

¹ Ministerium für Bildung und Frauen: „Leitlinien zum Bildungsauftrag von Kindertageseinrichtungen in Schleswig Holstein“, 2004

² Dansk Skoleforening for Sydslesvig: „Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner“, 2006

³ §45 SGB VIII (...) sicherzustellen das Möglichkeiten von Beteiligung und Beschwerden in den Kitakonzeptionen darzulegen ist

børnebeskyttelsen ved at øge et forpligtende samarbejde og kommunikation mellem alle involverede parter⁴.

b. Fakta om børnehaven

Sønder Brarup Danske Børnehave er oprettet i 1952, holder til i Raiffeisenstr. 25 i Sønder Brarup og er nabo til den Danske Skole. Efter at børnehaven i 1963 blev udvidet for første gang, gennemgik institutionen i 2003 en grundig renovering og en total ombygning. Dette gav os de fysiske rammer, for at kunne gennemføre et pædagogisk arbejde, der svarer til nutidens krav og regler. Børnehaven er normeret til 59 børn, som er fordelt på 2 aldersopdelte grupper og en familiegruppe.

Gruppen der hører hjemme på 1. sal i børnehaven er "Bamsegruppen", gruppen i stueetagen hedder "Stjernegruppen" og gruppen der holder til i skolen hedder "Æblegruppen".

⁴ Dansk Skoleforening for Sydslesvig "overordnet målsætning for pædagogiske læreplaner

I **stueetagen** er der et køkken/alrum. I den bagerste del af rummet har vi indrettet et læse- og hyggehjørne. Ligeledes kan hele rummet bruges som mødelokale. Derudover er der et grupperum med stort legetøj dvs. lego, klodser, biler m.m. Desuden er der et badeværelse, depot og kontor. Gangen bruger vi til garderobe for gruppen som holder til forneden.

På 1. sal er der et grupperum til "Bamsegruppen" med et dukkehjørne og køkken, udklædningstøj, m.m.

Der er et separat værelse, hvor der er plads til både at være sig selv og lege med andre. Personalerummet, som ligeledes ligger på første sal, bliver brugt til forældresamtaler, personalemøder og arbejdet med det enkelte barn hvis der er behov for det. Der er også et voksen toilet. På 1.sal er der toilet og garderobe til gruppens børn.

I skolen holder "Æblegruppen" til, som er gruppen med de ældste børn. Her har vi et grupperum og et ekstra værelse, som bruges på forskellige måde i løbet af året. Desuden har vi et badeværelse og en garderobe.

Grupperummene er indrettet efter børnenes alder og behov.

Vi mener at denne gruppe opdeling efter alder gavner barnet, idet man bedre kan se det enkelte barn, følge og støtte dets udvikling. Hver gruppe har en fast pædagog og medhjælper tilknyttet.

Legepladsen er efter ombygningen blevet udvidet til at omfatte hele arealet omkring institutionen, som nu giver bedre udfoldelsesmuligheder. Bag om huset har vi en lille legeplads til familiegruppen, som kan blive aflukket.

I dette år har vi fået en ny cykelbane. På arealet har vi også et bålsted. Skolens sportsplads og udearealer bruger vi også flittigt.

c. Det daglige pædagogiske arbejde

Ud over de senere omtalte overordnede mål er vores pædagogiske hverdag inddelt i en daglig, ugentlig og månedlig rytme.

Børnehaven er åben fra kl. 7.30 til 14.30. Udvidet åbningstid er fra klokken 7.00 til 15.00.

Hver morgen står der morgenmad fremme til de børn, der ønsker det. Derefter er der forskellige aktiviteter for de enkelte grupper.

Gruppevis går vi til gymnastik, går ture og holder udedage, rundkreds, låner biblioteksbøger og laver førskolearbejde. Grupperne afholder egne projekter i forhold til børnenes alder og behov. Vi satser på at lave et fælles projekt for hele huset ca. 2 gange om året. Dette bidrager til at alle føler, at vi er et fællesskab, der på trods af aldersforskel og udvikling giver hinanden tryghed og nærvær som styrke i hverdagen og dennes udfordringer.

Den overordnede ugeplan kan se ud på følgende måde:

Dag	Emne
Mandag	Bamsegruppe og æblegruppe er på tur Stjernegruppe har gymnastik
Tirsdag	Blande grupper fælles leg og bevægelse i gymnastiksalen Førskolegruppen har førskolearbejde Stjernegruppe går til bibliotek
Onsdag	Æblegruppe har gymnastik Stjernegruppe er på tur
Torsdag	Bamsegruppe har gymnastik Æblegruppen og bamsegruppe går til bibliotek
Fredag	

Hver gruppe har deres egen månedsplan med de aktuelle aktiviteter, fødselsdage, meddelelser m.m. Der bliver afholdt forældrekafe.

d. Klageprocedyr

Definition

En klageprocedyr betyder, at alle børn skal have en mulighed for at udtrykke sine tanker, følelser og behov. Barnet kan udtrykke sig med sprog, mimik og gestik. Udtrykker et barn smerte, sorg, fortvivlelse, slå andre eller trækker sig tilbage m.m. kan det være et signal for en klage.

I klageprocedyr er det en gensidig konfrontation mellem barnets behov, barnet og personalet. Men det betyder ikke at behovet umiddelbart eller med det samme bliver opfyldt. Den afgørende faktor er den grundlæggende holdning, at alle behov er legitime og sandt.⁵

Indledning

Ytringsfrihed er grundlaget for klagesagen. Visse grundlæggende rettigheder for børn er allerede reguleret bindende ved lov. Disse rettigheder omfatter Børnekonventionen, das Achte Sozialgesetzbuch og i forskellige nationale love⁶.

Der findes to forskellige slags af klager.

1) Forebyggelse af klager. Det betyder at gøre andre mennesker opmærksom på at de overskrider en grænse.

2) Den aktiv klage handler om, at ændre en handling eller skaber en ny situation⁷.

Målet med klageprocedyr er at barnet får:

- En bevidst opfattelse af sine egne behov, ønsker og følelser.
- En evne til at vise empati
- Tillid til at være i stand til at klare vanskelige situationer

⁵ "Kindergarten heute" von Schubert-Suffrian & Michael Regner, s. 6

⁶ "Kindergarten heute" von Schubert-Suffrian & Michael Regner, s. 40

⁷ "Kindergarten heute" von Schubert-Suffrian & Michael Regner, s. 8

- En evne til at finde løsninger eller hente hjælp i konfliktsituationer.

Børnehaven

I børnehaven er der meget fokus på forebyggelse af klager. Børnene lærer, når der bliver sat et stopsignal, at det forhindrer en større grænseoverskridning eller en konflikt. I forebyggelse af klager har børnene mulighed for at udtrykke sine følelser både over for voksne og børn med det samme. Når barnet udtrykker et stopsignal, skal barnet forklare, hvorfor barnet siger stop. De andre skal være lyttende, spørge ind til og begge parter skal tage sig alvorlig.

I den form for klager lærer børnene at få en opfattelse af sine egne grænser, behov, ønsker og følelser. Desuden lærer de at vise empati over for andre børn. Børnene får tillid til at klare vanskelige situationer selv. De kan løse konfliktsituationer selv eller de henter hjælp.

Dertil er det også meget vigtigt, at barnet bruger det verbale sprog og sætter ord på følelserne, handlinger og behovet.

Vi arbejder med materialet "fri for mobberi" og "bamse buller".

Familiegruppen

Ved de yngre børn forholder sig en klage sjældent om emner der er relevant for alle. Det handler mere om emner der har med deres selvbestemmelsesret at gøre. For de helt yngre børn er det vigtigt at deres klage bliver bearbejdet hurtigst muligt af en fortrolig voksen sammen med barnet. På den måde har de mulighed for at "vokse ind" i måden at omgå en klage på og i voksende omfang har evne til at bringe sig mere og mere ind. Specielt ved de yngste børn har deres kropssprog, gestik og mimik en enorm stor betydning, da det er her, hvor vi kan aflæse deres følelser og sidste ende finde ud af, hvilket

behov barnet har. Indeværende år vil vi også bruge materialet "bamse buller"

I vores børnehave må børnene selv bestemme, hvilken voksen barnet vil kontakte i et tilfælde af et personligt anliggende. Da vi mener at barnet skal føle sig tryk og tilpas ved kontaktpersonen.

Barnet har altid mulighed for at ytre sig.

Vores opgave er at iagttage børn. Når barnets adfærd forandrer sig, er det den voksens opgave at spørge ind til barnet. I den samtale får barnet mulighed for at formulere en klage / en utilpashed eller kritik.

Efter et år vil vi i personalegruppen evaluere vores proces for at finde ud af om vores klageprocedyr skal forandres eller videre udvikles.

e. Børnemiljø

Definition

Børn i dagtilbud skal have et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring. Det betyder, at dagtilbud skal arbejde med børns trivsel.⁸

Det fysiske børnemiljø vægter vi:

- At indretningen i børnehaven er funktionel med plads til forskellige former for leg, aktiviteter og fordybelse.
- At indeklimaet er godt med fokus på lys, udluftning og støjniveau.
- At de sikkerheds - og sundhedsmæssige foranstaltninger er i orden.
- At de udvendige og indvendige rammer giver mulighed for fysisk bevægelse og leg.

⁸ <http://dcum.dk/boernemiljoe/trivsel>

Det psykiske børnemiljø vægter vi:

- At skabe rum hvor alle føler sig velkommen.
- At skabe rum hvor alle bliver set og hørt.
- At skabe rum med god stemning og en følelse af tilhørighed.
- At skabe et inkluderende miljø med plads og accept af forskelligheder.
- At skabe en dagligdag hvor omsorg, tryghed og nærvær er i fokus.
- At skabe et inkluderende fællesskab hvor venskaber og gode relationer opstår.
- At skabe pædagogik i børnehøjde så børnene føler sig inkluderende i beslutningerne.

Det æstetiske børnemiljø vægter vi:

- At skabe et miljø som opfordrer til leg, der stimulerer og appellerer til kreativ udvikling, udfoldelse og nysgerrighed.
- At børnenes kreative produkter bl.a. anvendes som udsmykning i børnehaven.
- At atmosfæren er god og imødekommende.
- At faste traditioner vedligeholdes og at nye traditioner skabes.

Personalet har valgt, at vi vil udarbejde en sorgkasse og en førstehjælpskasse til det kommende år.

Vi vil, med nogle børn, udarbejde en interviewguide.

f. Børn med særlig behov

Et barn med særlig behov er et barn med brug for ekstra støtte enten kortvarigt eller længerevarende. Det særlige behov kan både være i form af sociale, fysiske eller psykiske belastninger.

Et barn med særlig behov kan f.eks. være et barn med sociale vanskeligheder, dette kan f.eks. være grundet forsinket udvikling, socialt belastede familieforhold, dysfunktionelle familieforhold, omsorgssvigt. Det kan også være fysiske vanskeligheder såsom handicap, udad reagerende adfærd, sproglige handicaps. Det kan også være psykiske vanskeligheder i forbindelse med psykiske lidelser, diagnoser, barnet kan have svært ved tilknytning.

De mål som vi har sat op i vores pædagogisk læreplan er det samme for børn med særlig behov. Metoden for at nå målet tilpasses det enkelte barn med udgangspunkt i barnets behov.

Ved særlig bekymringer for et barn kan proceduren bl.a. være:

- Pædagogiske observationer og handleplan i samarbejde med forældre.
- Forældresamarbejde.
- PPR.

g. Kostpolitik

Sund og nærende mad udgør et vigtigt fundament for trivsel og velvære. God mad skaber et godt helbred og er vigtig for en sund aktivitet, koncentration og indlæring.

Vi som børnehave forsøger at skabe de rette omgivelser og rammer for måltiderne. Det er vigtigt, at maden spises i omgivelser, hvor der lægges vægt på fælles samvær. Vi giver os god tid til at spise og skaber en god atmosfære, hvor vi tager hensyn til hinandens forskellige behov og smag og har faste regler om, at vi spiser samlet i grupperne.

Køkkenet opfattes som et værksted med tilhørende aktiviteter. Børnene inddrages i indkøb, madlavning, borddækning, oprydning m.m.

Ved maddage undgår vi usunde retter, ligesom madlavningen giver mulighed for at inddrage børnene i en diskussion og lave projekter om kost og krop. Sanserne bliver skærpet ved at lugte og røre maden, og giver dem mulighed for nye smagsoplevelser.

Ved fødselsdage prøver vi at fortælle forældrene om, at man også fint kan feste med frugt, gulerodstave eller lign. Hvis der alligevel uddeles en kage eller slik, bliver det ikke mere end det man kan spise i rundkredsen ved festen og resten gives med hjem.

I fællesskab med forældrene håber vi, ved at sætte fokus på sund mad, at skabe de rette vilkår for at børnene kan udvikle gode og sunde kostvaner.

h. Personalesamarbejde

Samarbejde:

Dette bør efter vores opfattelse bære præg af gensidig tillid og respekt. Acceptere hinandens forskelligheder, da det medvirker til en udviklende dialog. Ved at være åben og ærlig, så alle er trygge ved hinanden og vi derigennem får et sundt og positivt arbejdsklima.

Hvad gør vi:

Være fælles om et godt forældresamarbejde, så vi derigennem kan give forældrene en kvalificeret beskrivelse af deres barn.

Afholde pædagogiskrådsmøde hver 4. uge, ugentlige stuemøder og pædagogmøder.

Vi afholder samtaler med støttepædagoger, der varetager arbejdet med børn der har brug for ekstra hjælp i form af integrationsforanstaltning.

Udvikle samarbejdet:

Ved at afholde personalesamtaler. Alt pædagogisk personale har ret og pligt til at videreudanne sig. Vi deltager alle i kurser der bliver tilbudt af Skoleforeningen, læser bøger og artikler om pædagogiske emner, der holder os ajour med tidens pædagogik. Det indebærer at vi refererer og informerer hinanden om kurser og møder personalet har deltaget i.

Vi får en diskussion i gang, hvor alle i personalegruppen har mulighed for at og give udtryk for deres holdninger.

i. Forældresamarbejde

Vi ønsker et godt og positivt samarbejde, der kan skabe en harmonisk helhed i barnets hverdag og dermed i fællesskab følge barnets trivsel og udvikling.

Ved hver af skoleforeningens børnehaver bliver der oprettet et samarbejdsråd som bliver valgt for 1 år ad gangen. Dette består af:

- 3 forældrerepræsentanter
- 2 forældre suppleanter
- 1 pædagog
- 1 pædagogmedhjælper
- børnehavelederen

I samarbejdsrådet drøftes og fastsættes bl.a. principper for børnehavens daglige pædagogik og virksomhed, børnehavens bloktilskud, samarbejdet mellem børnehave og hjem, projekter og udvikling af institutionens profil. Læreplanen og årsprogram drøftes engang årligt.

Ligeledes bliver forældremøder, fester og andre arrangementer planlagt.

Den daglige kontakt:

Gennem kontinuerlige informationer og ugentlige cirkulær dokumentationer viser vi forældrene, hvordan vi giver barnet muligheder for deres læring og udvikling. Forældrene følger med i alt hvad der sker i børnehaven og kan aktiv deltage i samarbejdet. Vi har samtaler med forældre før barnets start i børnehaven. Vi afholder besøgsdage for "nye" børn inden de starter. Desuden er der en god kontakt til forældrene når de afleverer barnet til os, samtaler efter barnets første tid hos os. I hver gruppe afholdes der engang årligt forældresamtaler om det enkelte barns udvikling. Derudover inddrager vi forældrene i projekter, udflugter og ved aktiviteter, bl.a. ved istandsættelsen af legepladsen.

j. Traditioner

Årstiderne:

... tales der altid om i den daglige rundkreds. Ud over det afholdes der ekstra projektuger om traditioner i de forskellige årstider.

Fastelavn:

... der er vi altid udklædte. Vi slår "katten af tønden" og vi fester noget af dagen med skolen.

Fødselsdage:

... vægtes højt i børnehaven. Vi hejser dannebrog, synger for barnet og festliggør dagen.

Koloni:

... vi søger hvert år om at komme på Dansk Skoleforenings feriekoloni for børnehavebørn i Hjerpsted. Vi føler altid, at det er et rart sted, hvor vi bliver rystet godt sammen gennem de fælles oplevelser vi får der. Vi lærer hinanden bedre at kende, lærer en masse om naturen og det gode sammenhold vi får der, tager vi med hjem til børnehaven. Opholdet er på 5 dage.

Lanterneløb:

... afholder vi i børnehaven. Vi inviterer skolens yngste elever til at være med. Politiet eller brandvæsen deltager i vores lanternefest.

Jul:

... Børnehavens sidste forældrekafe i november måned er starten på børnehavens juletraditioner. Der klippes, klistres og laves adventsdekorationer. I hele december måned bliver der sunget, klippet, bagt og hygget. Førskolebørn synger Lucia til julefesten.

2. Læreplanen

a. Målsætninger

Sønder Brarup Danske Børnehave hører under Dansk Skoleforening for Sydslesvig⁹ og vores overordnede målsætning er at drive en dansk pædagogisk virksomhed og formidle dansk sprog og kultur.

⁹ Dansk Skoleforening for Sydslesvig: Målsætning §3 og §4

Børnehavens målsætning

Med fokus på vores børn har vi sat følgende mål for vores pædagogiske arbejde: Vores mål er at arbejde anerkendende. Det vil sige, at betragte forholdet til andre mennesker som gensidigt forhold mellem ligeberettigede parter. Endvidere betyder det for os, at skabe en grundlæggende tryghed, være empatiske, give omsorg og opmærksomhed, samt styrke børnenes selvværd, tolerance, accept og respekt af sig selv og hinanden. Vi vil bevare barnets individualitet. Vi vil skabe et børnemiljø, hvor børn får lov til at lege, lære og udvikle sig.

Psykologen Anne-Lise Schibbye siger om anerkendende pædagogik, at

”Et fundamentalt psykologisk behov hos mennesker og som et fænomen, der netop ikke knytter an til vurdering, men derimod griber vores individuelle behov for at blive set, hørt og erkendt som et levende realitet af andre mennesker i de samspil og relationer vi indgår i.”¹⁰

Med andre ord vil det sige, at anerkende et andet menneske vil sige at være åben for velkommendes individualitet, den anden særlige egenart. Det kan være på den måde den anden person tænker, oplever, føler og handler. Man er interesseret i den andens oplevelsesverden. Anne-Lise Schibbye understøtter vores syn omkring anerkendelse.

For os er anerkendelse ikke kun at anerkende et menneske for en særlig indsats det har gjort, men grundlæggende at anerkende det som en person.

Forfatteren Bente Lynges siger om anerkendelse, at

¹⁰ Møller (2008) side 9

“Anerkendende pædagogik handler ikke om at rose i flæng, men om at skabe opmærksomhed på at vise anerkendelse og give udtryk for sin værdsættelse (...) Værdsættelse viser holdninger og skaber retning i det sociale fællesskab. Den giver tryghed og mulighed for at skabe egne meninger. ”¹¹

Børnesyn

Barnet skal omgives af nærværende og omsorgsfulde voksne.

Barnet har ret til aktiviteter, der fremmer dets udvikling.

Barnet skal lege. Der skal være plads og tid til selvstændig leg uden afbrydelser.

Barnets opdragelse er et fælles ansvar for forældre og institution.

Barnet skal mærke, at de voksne tager det alvorligt og lytter til det.

Børn er unikke personer, der med deres særlige ressourcer har krav på at møde voksne, som understøtter dem og udfordrer deres udviklings- og læringsmuligheder.

¹¹ Lyng (2007) side 16

Vores daglige virke og målsætning tager udgangspunkt i de 6 kategorier fra Dansk Skoleforenings overordnede mål for læreplaner:¹²

- 1) Barnets alsidige og personlige udvikling
- 2) Sociale kompetencer
- 3) Sprog og læsning
- 4) Naturen og naturvidenskab
- 5) Krop og bevægelse / barnets sansemotoriske udvikling
- 6) Kulturelle udtryksformer og værdier

De seks læreplanskategorier for børnehaven

1) **Barnets alsidige udvikling**¹³

Mål	Barnet skal have mulighed for <ul style="list-style-type: none">• at gøre tingene selv i forhold til alder og udvikling• at udtrykke sine tanker, følelser og give sin mening til kende. At danne sin egen identitet• at blive opmuntret i at udforske omverdenen, tage initiativ og være med til at bestemme• at kunne udfolde sig kreativt og fantasifuldt• at styrke sin egen selvtillid, selvstændighed, selvværd og selvhjulpenhed• at udvikle tillidsforhold til institutions ansatte• at blive bedre til det, som man ikke er så god til• at stimulere børnenes sanser på forskellige måder
Metoder	De voksne skal være levende spejl for børnene igennem

¹² Dansk Skoleforening for Sydslesvig: „Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner“, 2006

¹³ Dansk Skoleforening for Sydslesvig: „Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner“, 2006

	<p>ord og handling. Være opmuntrende og anerkendende over for barnet, være nærværende og give barnet mulighed for at udtrykke sig gennem ord og handling, vise følelser og turde give sin mening til kende. Give mulighed for selv at bestemme.</p>
<p>Hvordan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vi hjælper barnet med at styrke deres selvstændighed med at rydde deres pladser op • Vi hjælper barnet med at sætte ord på deres følelser i fx konflikthåndtering • At vi er lydhør over for børnene fx vil i være ude eller vil i lege indenfor • Vi vil give barnet mulighed for at arbejde med forskellige materialer for at kan udfolde sig kreativt og fantasifuldt • Vi giver barnet trygge rammer • Vi laver forskellige projekter, hvor de kommer i kontakt med alle voksne • Vi giver barnet mulighed for at stimulere sanserne med forskellige materialer

2) Sociale kompetencer¹⁴

Mål	<p>Barnet skal have mulighed for</p> <ul style="list-style-type: none"> • at blive inddraget og opmuntret til at være en aktiv deltager, der søger at løse opgaver • at der skabes forudsætninger for, at barnet kommunikerer med andre • at få indflydelse på sit hverdagsliv, herunder at foretage valg og argumentere for sine meninger • at agere i et respektfuld sammenspil med andre • at kunne tilegne sig sociale normer, værdier og regler og derved finde sin plads i fællesskabet • at vise empati over for andre børn • at blive en god kammerat
Metoder	<p>De voksne hjælper hvert enkelt barn med at blive en del af fællesskabet. Den voksne hjælper barnet til at forstå andres behov, og opmuntrer det til at vise omsorg og at tage hensyn til hinanden. Lade børn samarbejde om opgaver/projekter, som de er interesserede i og lade dem have indflydelse på, at der skabes situationer hvor børn glædes ved at være sammen med andre børn i et fællesskab.</p> <p>Opfordre børn til at komme med forslag til løsninger på evt. konflikter.</p>
Hvordan	<ul style="list-style-type: none"> • i de praktiske gøre måder, fx at dække bord • gennem leg • i rundkredsen • projekter "fri for mobberi" • musikforløb, gymnastik, børste tænder: lytte til

¹⁴ Dansk Skoleforening for Sydslesvig: „Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner“, 2006

	<p>hinanden, tage hensyn</p> <ul style="list-style-type: none"> • at trøste en, når barnet er ked af det • Hjælpe andre • Bamse buller • Røde, grønne og gule kort
--	--

3) Sprog¹⁵

Mål	<p>Barnet skal have mulighed for</p> <ul style="list-style-type: none"> • at lære at lytte og forstå til det danske sprog • at lære de gængse faste udtryk og vendinger • at kunne sætte ord på de daglige aktiviteter • at lære udtryk og begreber for nære konkrete ting • at blive i stand til selvstændigt at formulere sine egne behov • at udtrykke følelser, ønsker og behov gennem mimik og kropssprog • at udtrykke følelser, ønsker og behov gennem talesprog, kropssprog tegnesprog og billedsprog • tilegne sig skriftsproget og literacy kompetence • lege med bogstaver og tal • at opleve lyst og glæde ved at bruge sprog
Metoder	<p>Indrette institutionen, så det inspirerer til sproglig udvikling. Den voksne konsekvent bruger det danske sprog gennem samtaler med barnet. Barnet skal have mulighed for at udvikle sin sprog gennem leg og den samtale der opstår gennem det daglige gøremål. De voksne skal være opmærksomt, lyttende og anerkendende over for barnets fortællinger, følelser og</p>

¹⁵ Dansk Skoleforening for Sydslesvig: „Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner“, 2006

	<p>oplevelser.</p> <p>Hente ideer fra skoleforeningens idemappe¹⁶ for Sprog og Læsning og Jette Lønbofts¹⁷ idemappe "Læs,læs,læs".</p>
Hvordan	<ul style="list-style-type: none"> • læse historier, synge og lege sanglege, lege med kropssprog og rytme i ord og musik • gentagelser i det daglige arbejde og visualisere handlinger • opmuntre barnet at sætte ord på sine egne behov • gennem leg, give barnet tid til at kunne udtrykke sine behov • gennem leg og skrive • synge sange, rim og remser, læse historier • understøtte barnets nysgerrighed i tal og sprog • at kommunikere sprog med fysisk aktivitet • vi skaber rammer/tilrette lægge projekter hvor børnene har mulighed for at udtrykke sig i ord, kropssprog, billedsprog, dans, drama og leg.

4) **Krop og bevægelse / barnets sansemotoriske udvikling¹⁸**

Mål	<p>Barnet skal have mulighed for</p> <ul style="list-style-type: none"> • at opleve glæde ved og accept af deres egen krop • glæden ved at være i bevægelse • at de skal lære at bruge deres sanser for bedre at lære omverdenen at kende
------------	--

¹⁶ Dansk Skoleforening for Sydslesvig: „Sprog og læsning“ Idékatalog for børnehaven, 2003

¹⁷ Jette Lønbo: Idékatalog „Læs,læs,læs“, 2004

¹⁸ Dansk Skoleforening for Sydslesvig: „Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner“, 2006

	<ul style="list-style-type: none">• at få en bevidsthed om sund mad og kost• at tilegne sig en god hygiejne• en fornemmelse af kroppens muligheder og begrænsninger
Metoder	De voksne skal være aktive og igangsættende, og aktivt støtte barnet i at bruge kroppen så alsidigt som muligt, gennem leg og fysisk udfoldelse. Stimulere sanseindtrykkene og arbejde med projekter om hvordan kroppen fungerer